

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU NEUŽTIKRINANT TEISĖS NAUDOTIS DAUGIABUČIO NAMO LIFTU TYRIMO

2022 m. spalio 12 d. Nr. (22)SN-114)SP-64
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gautas pareiškėjų (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Pareiškėjas) ir (*duomenys neskelbtini*) (toliau kartu vadinama – Pareiškėjai) skundas, kuriame Pareiškėjai rašė: „įsikėlus į naujai pastatytą namą 1989 m., liftas veikė ir stojo visuose namo aukštuose (tame tarpe ir antrame), kuriame mes gyvename. Apie 1992–1994 m., namą, esantį (*duomenys neskelbtini*), administruojanti įmonė priėmė sprendimą, kad name esantis liftas nestotų antrajame ir trečiajame namo aukšte“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

Pareiškėjų teigimu, 2022 m. pradžioje trečiojo aukšto gyventojų prašymu namą administruojanti įmonė UAB „Fabeta“ atliko darbus, po kurių liftas pradėjo stoti trečiajame namo aukšte. Visi su šiais darbais susiję kaštai buvo padalinti namo savininkams (taip pat ir Pareiškėjams).

Pareiškėjai rašė: „2022-02-17 kreipėmės į namą administruojančią įmonę UAB „Fabeta“ tam, kad būtų sutvarkytas liftas ir jis pradėtų stoti ir antrajame namo, esančio adresu (*duomenys neskelbtini*), aukšte, lygiai taip, kaip tai jau buvo padaryta trečiame namo aukšte. Daugiau nei po mėnesio negavę jokio atsakymo, 2022-03-23 pakartojome savo prašymą UAB „Fabeta“. Po pakartotinio kreipimosi gavome atsakymą, kad UAB „Fabeta“ kreipėsi į liftą prižiūrinčią bendrovę UAB „Paradis“ tam, kad patikrintų galimybę sustoti liftui antrame namo aukšte. Papildomai UAB „Fabeta“ informavo, kad, be kita ko, tam reikės visų antro aukšto butų savininkų pritarimo.“

Pareiškėjai teigė, jog, 2022-05-20 gavus iš UAB „Paradis“ patvirtinimą, kad liftas gali stoti antrame aukšte, surinko antro aukšto gyventojų parašus dėl lifto sustojimo antrame aukšte (pasirašė

3 iš 4 antrojo aukšto butų savininkų). Vieno buto savininkas sutikimo nedavė ir prašymo nepasirašė, nes tame bute jis pats negyvena, o jame yra įkurtas „ofisas“ ir dėl to jis neturi poreikio naudotis liftu („be to šis gyventojas savavališkai naudoja antrojo aukšto lifto aikštelę sandėliavimo tikslais“). Šią informaciją Pareiškėjai pateikė UAB „Fabeta“. Pareiškėjai 2022-06-07 kreipėsi į UAB „Fabeta“ laišku, prašydami informuoti, kokių priemonių buvo imtasi.

Pareiškėjai rašė, jog 2022-06-09 iš UAB „Fabeta“ gavo atsakymą, kuriame buvo pranešta, kad „vieno buto savininkas atsisakė parašo ir, kad antro buto savininkas (kurio butas naudojamas kaip ofisas) atlaisvins lifto aikštelę iki 2022-06-22, tačiau apie lifto sustojimą antrame aukšte nebuvo pateikta jokio atsakymo. 2022-06-27 dar kartą parašėme UAB „Fabeta“ ir pasiteiravome, kokių imtasi priemonių, kad liftas sustotų antrame aukšte“.

Pareiškėjai taip pat rašė: „2022-07-04 dar kartą parašėme laišką, nes vietoje to, kad UAB „Fabeta“ ką nors atsakytų, suorganizavo visų (*duomenys neskelbtini*) namo gyventojų apklausą, ar jie sutinka apmokėti lifto sustojimo darbų išlaidas namo antrajame aukšte, nors tokia apklausa nebuvo vykdoma sutvarkant lifto sustojimo klausimą trečiajame aukšte. Akivaizdu, kad tokios apklausos tikslas yra išvengti mūsų prašymo patenkinimo.“

Pareiškėjai mano, kad tokie UAB „Fabeta“ veiksmai diskriminuoja Pareiškėjus dėl amžiaus ir sveikatos būklės, Pareiškėjai teigė pageidaujantys, kad „liftas sustotų ir antrame namo aukšte“. Pareiškėjai yra 74 metai, ji serga hipertenzine širdies liga (didelės rizikos grupė) bei cukralige ir sunkiai juda (išrašas iš medicininių dokumentų buvo pridėtas), jai ypač sunku lipti laiptais. Pareiškėjas (73 metai) turi problemų su kelių sąnariais ir artimiausiu metu planuojama jam atlikti kelių sąnarių keitimo operacijas. Pareiškėjų nuomone, „tai dar labiau apsunkins lipimą laiptais, todėl lifto sustojimas antrajame aukšte mums yra būtinas“.

Pareiškėjų teigimu, nors jie liftu ir negali naudotis, tačiau kiekvieną mėnesį moka su lifto eksploatavimu susijusius mokesčius (lifto techninės priežiūros ir kaupiamąsias lėšas), įskaitant ir lifto remontą, kai jis sugenda.

Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė (toliau vadinama ir – Lygių galimybių kontrolierė) 2022 m. liepos 29 d. raštu Nr. 22(SN)-114)S-354 kreipėsi į Pareiškėjų gyvenamojo namo administratorių UAB „Fabeta“ (toliau – Bendrovė), prašydama pateikti informaciją bei atsakyti į klausimus:

„1. Ar galite patvirtinti, jog namo, esančio (*duomenys neskelbtini*) (toliau – Namas), antrojo aukšto gyventojai negali naudotis liftu (jis nestoja šiame aukšte)?

2. Dėl kokių priežasčių buvo atsisakyta užtikrinti lifto sustojimą Pareiškėjų gyvenamoje laiptinėje antrame Namo aukšte? Kokiais teisės aktais remiantis?

3. Ar Pareiškėjams dėl jų turimų judėjimo sunkumų Namo patalpos yra pritaikytos, kad jie galėtų patekti į Namą, jo antrąjį aukštą ir judėti šiose patalpose?

4. Kokių veiksmų UAB „Fabeta“ ketina imtis, siekdama užtikrinti Pareiškėjų teisę naudotis Namo liftu?“

Taip pat prašyta pateikti kitą svarbią informaciją, susijusią su tyrimui reikšmingomis aplinkybėmis.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Bendrovė 2022 m. rugpjūčio 22 d. raštu pranešė, jog Vilniaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus 2018-10-15 įsakymu Nr. 30-3235 yra paskirta administruoti Namo bendrosios dalinės nuosavybės objektus (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau vadinama – CK) 4.84 str., 4.236 str. 2 d.). Faktiškai šį namą Bendrovė administruoja nuo 1990 m. Bendrovė buvo privatizuota 2008 m., todėl apie Namo lifto sustojimo pirmame ir antrame aukštuose atjungimo aplinkybes bei priežastis informacijos neturi.

Bendrovės atstovų teigimu, Vilniaus miesto savivaldybės tarybos 1998-06-17 sprendimo 2.6 punktas leidžia teigti, kad „liftų sustojimai pirmuose ir antruose aukštuose jau neveikė“, todėl šių aukštų butų savininkai nuo mokesčio už naudojimąsi liftu buvo atleisti. Pareiškėjas nemokėjo už naudojimąsi liftu (lifto priežiūrą) iki 2016 m. Mokestis už lifto priežiūrą buvo nustatytas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015-08-05 nutarimu Nr. 831 patvirtintų Butų ir kitų patalpų savininkų bendrosios nuosavybės administravimo pavyzdinių nuostatų 8.4 punkte.

Bendrovė patvirtino, kad liftai Name pirmame ir antrame aukšte nestojo, todėl Pareiškėjai negalėjo naudotis nei keleiviniu, nei kroviniu liftais. Jokių dokumentų apie savo ar kitų šeimos narių

negalią Pareiškėjas Bendrovei nepateikė. Pareiškėjas nesinaudojo liftu, todėl nemokėjo už liftu naudotis reikalingą elektros energiją ir lifto valymą, tačiau privalėjo apmokėti lifto atstatomojo remonto išlaidas, nes liftas yra bendroji visų butų savininkų nuosavybė. Apie tai Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pateikęs išaiškinimą civilinėje byloje Nr. 3K-3-79-378/2016.

Bendrovė informavo, jog, kadangi liftas yra bendroji butų savininkų nuosavybė (CK 4.20 str., 4.72 str.; 4.82 str. 1 d.), tik jie turi teisę priimti sprendimus dėl šios nuosavybės valdymo, naudojimosi tvarkos, jo remonto darbų ir išlaidų apmokėjimo proporcingai savo nuosavybes teise valdomai daliai (CK 4.82 str. 3, 4 d.). Administratorius nėra bendrosios nuosavybės objekto valdytojas ir negali priimti sprendimų, kuriuos turi priimti jos savininkai (CK 4.72 ir 4.75 str.). Bendrosios nuosavybės valdymo klausimu yra pasisakęs Aukščiausiasis Teismas civilinėje byloje e3K-3-409-684/2017 (nutarties 24 ir 25 pastraipos).

Bendrovė pranešė, kad nėra atsisakiusi organizuoti lifto sustojimo antrame aukšte atkūrimo darbų. Priešingai – gavusi Pareiškėjo prašymą kreipėsi į lifto priežiūrą vykdančią UAB „Paradis“ su paklausimu, ar „techniškai galima atstatyti lifto sustojimą“ ir kiek kainuotų atstatomieji darbai. UAB „Paradis“ 2022-05-12 raštu informavo, kad gali atlikti abiejų liftų „sustojimo atstatymo darbus“. Sąmatinė darbų kaina $474,32 + 401,72 = 876,04$ Eur. Darbai nepradėti todėl, kad Namo 2-ro buto savininkas lifto aikštelėje buvo įrengęs savo pagalbinę patalpą, kurią, Bendrovės reikalavimu, buvo iš dalies išardęs, tačiau nepašalinęs atliekų – medžio plokščių, durų ir kita. Atliekas išvežus, UAB „Paradis“ galės pradėti darbus.

Bendrovės atstovų teigimu, darbai nebuvo pradėti ir todėl, „kad galima ginčyti, jog lifto sustojimo kurio butų savininkai buvo patys atsisakę, atstatomasis remontas priskirtinas privalomiesiems darbams“, todėl Bendrovė, atsižvelgdama į CK 4.83 str. 4 d. nuostatą bei Vyriausybės 2015 m. balandžio 15 d. nutarimu Nr. 390 patvirtintą aprašo dėl minimalių kaupiamųjų lėšų (11 p.) panaudojimo bendrosios nuosavybės objektų atstatomojo remonto darbams apmokėti (14, 15, 16 p.) reikalavimus, organizavo Namo butų savininkų balsavimą raštu. Iš 63 pateiktų balsavimo biuletenių butų savininkai pažymėjo ir grąžino 11 balsavimo biuletenių, todėl balsavimas pripažintas nevykusiu, o apmokėjimo už darbus problema neišspręsta.

Bendrovės atstovų manymu, jos vadybininkas, „siekdamas gauti pritarimą dėl darbų kainos apmokėjimo, elgėsi apdairiai (CK 4.242 str. 2 d.) ir pagrįstai“.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkte įtvirtinta nuostata, kad, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokiems tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant

rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Bendrojoje pastaboje Nr. 2 (toliau – Pastaba) nurodė, jog prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai ir visapusiškai bei lygiateisio dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida. Be fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo neįgalieji neturės lygių galimybių dalyvauti savo visuomenės gyvenime (Pastabos 1 str.)

Svarbu, kad prieinamumo klausimas būtų sprendžiamas visais aspektais, apimant fizinę aplinką, transportą, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas. Subjektų, valdančių pastatus, transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją ir ryšius, taip pat paslaugas, juridinio asmens statusas ir viešasis ar privatus pobūdis nebeakcentuojami. Visuomenei tiekiamos prekės, produktai ir teikiamos paslaugos turi būti prieinamos visiems, neatsižvelgiant į tai, ar juos / jas valdo ir (arba) tiekia / teikia valstybės institucija ar privati įmonė. Neįgalieji turėtų turėti vienodas galimybes naudotis visomis visuomenei tiekiamomis prekėmis, produktais ir teikiamomis paslaugomis taip, kad būtų užtikrintos veiksmingos bei vienodos galimybės ir gerbiamas jų orumas.

Toks požiūris kyla iš draudimo diskriminuoti; prieinamumo galimybių neužtikrinimas turėtų būti laikomas diskriminacija, nesvarbu, ar kaltininkas yra viešasis ar privatus subjektas. Prieinamumas turėtų būti užtikrintas visiems neįgaliesiems, nepaisant negalios pobūdžio, neišskiriant jų jokiais pagrindais – rasės, odos spalvos, lyties, kalbos, religijos, politinių ar kitų įsitikinimų, nacionalinės ar socialinės kilmės, turto, gimimo ar kitokios padėties, teisinės ar socialinės padėties, ar amžiaus. Sprendžiant prieinamumo klausimą reikėtų ypač atsižvelgti į neįgaliųjų lyties ir amžiaus aspektus (Pastabos 13 str.).

Kadangi prieinamumas yra neįgaliųjų gyvenimo savarankiškai, kaip nustatyta Konvencijos 19 straipsnyje, ir visapusiško bei lygiateisiško dalyvavimo visuomenės gyvenime prielaida, atsisakymas pritaikyti sąlygas naudotis fizine aplinka, transportu, informacijos ir ryšių technologijomis, taip pat visuomenei prieinamais objektais ir paslaugomis, turėtų būti laikomas diskriminacija (Pastabos 23 str.).

Prieinamumas siejamas su grupėmis, o tinkamas sąlygų pritaikymas – su pavieniais asmenimis. Tai reiškia, kad pareiga užtikrinti prieinamumą yra *ex ante* pareiga. Todėl valstybės, Konvencijos Šalys, turi pareigą užtikrinti prieinamumą prieš gaudamos pavienio asmens prašymą patekti į tam tikrą vietą ar naudotis tam tikra paslauga (Pastabos 25 str.).

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtinę teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Konstitucinis Teismas taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriama mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį, tiesioginė diskriminacija – elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas, šio požymio neturintis, asmuo.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka, nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos ar pranešimo apie diskriminaciją buvimą, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo, seksualinio priekabiavimo, nurodymo diskriminuoti, persekiojimo, priešiško elgesio ar neigiamų padarinių dėl skundo dėl diskriminacijos pateikimo, dalyvavimo byloje dėl diskriminacijos

ar pranešimo apie diskriminaciją faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Pagal Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalies nuostatas, reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams.

Šio straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai.

Konkretūs reikalavimai dėl pastatų pritaikymo žmonių su judėjimo negalia poreikiams įtvirtinti statybų norminiuose dokumentuose.

Atkreiptinas dėmesys, jog, atliekant šį lygių galimybių kontrolieriaus tyrimą, statybos techninių reglamentų reikalavimai toliau cituojami siekiant atkreipti dėmesį į standartus, kuriais turėtų būti remiamasi pritaikant pastatus asmenų su judėjimo negalia poreikiams, tačiau šio tyrimo objektas yra lygių galimybių asmenims, turintiems negalią, gyvenantiems daugiabučiuose namuose, naudotis šių namų liftais (ne)buvimo fakto konstatavimas.

Pažymėtina, kad, pagal nuo 2020 m. sausio 1 d. galiojančio Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2019 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. D1-653 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2019 „Statinių prieinamumas“ (toliau – Reglamentas) 1 priedo 1.1 punkto nuostatas, gyvenamosios paskirties (trijų ir daugiau butų (daugiabučiai) pastatai (namai) priskirtini statiniams, kurie turi būti pritaikomi specialiesiems neįgaliųjų poreikiams.

Pagal Reglamento 28 punkto nuostatas, vertikalojo judėjimo sistemą sudaro laiptai, liftais, nuožulnos, eskalatoriai, slenkantys takai (judamieji perėjimo takai), keliamosios platformos. Vertikalojo judėjimo sistema įrengiama vadovaujantis ISO 21542:2011 12 skyriumi [5.10]. Jei slenkančių takų nuolydis daugiau kaip 6 procentai, turi būti įrengiamas liftas, vadovaujantis šio Reglamento VIII skyriaus nuostatomis.

Pirmiau cituotose Reglamento nuostatose pateikiamos nuorodos į tarptautinį standartą ISO 21542:2011 „Pastatų statyba. Užstatytos aplinkos prieinamumas ir naudojimas“ (toliau – ISO

standartas) bei nurodoma, jog, pritaikant aplinką asmenų su negalia poreikiams, įrengiant rampas, nuožulnas, įėjimus į paslaugų paskirties pastatus, lifthus, privaloma laikytis šio ISO standarto.

ISO standarto 12 skyriuje „Vertikalusis judėjimas“ 12 punkte nurodoma, jog vertikalojo judėjimo sistema pastatų viduje turi būti suprojektuota, sukonstruota ir valdoma taip, kas asmenys galėtų ją lengvai suprasti ir naudoti. Vertikalojo judėjimo sistema apima laiptų, liftų ir rampų, taip pat – eskalatorių, slenkančių takų ir keliamųjų platformų įrengimą.

Pagal ISO standarto 15.1 punkto nuostatas, visi prieinamo pastato aukštai turi būti pasiekiami rampomis arba liftais. Rekomenduojamas variantas yra liftai, kurie turi būti prieinami visiems asmenims.

Papildomai atkreiptinas dėmesys, jog, pagal CK 4.76 straipsnio nuostatas, kiekvienas iš bendraturčių proporcingai savo daliai turi teisę į bendro daikto (turto) duodamas pajamas, atsako tretiesiems asmenims pagal prievoles, susijusias su bendru daiktu (turtu), taip pat privalo apmokėti išlaidas jam išlaikyti ir išsaugoti, mokesčiams, rinkliavoms ir kitoms įmokoms.

Pagal CK 4.82 straipsnio 1 dalį, butų ir kitų patalpų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise priklauso namo bendrojo naudojimo patalpos, pagrindinės namo konstrukcijos, bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, sanitarinė–techninė ir kitokia įranga.

Butų ir kitų patalpų savininkai privalo proporcingai savo daliai apmokėti išlaidas namui (statiniui) išlaikyti ir išsaugoti, įstatymuose nustatyta tvarka mokėti mokesčius, rinkliavas ir kitas įmokas (CK 4.82 str. 3 d.).

Lietuvos Respublikos daugiabučių gyvenamųjų namų ir kitos paskirties pastatų savininkų bendrijų įstatymo 4 dalyje nustatyta, jog bendrosios dalinės nuosavybės teisės objektai – pastato bendrojo naudojimo patalpos, pagrindinės pastato konstrukcijos, bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, sanitarinė techninė ir kita įranga, taip pat kitas turtas, priklausantis daugiabučių gyvenamųjų namų ar kitos paskirties pastatų savininkams bendrosios dalinės nuosavybės teise.

Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 15 dalies 2 ir 3 punkto nuostatas, prie pastato bendrojo naudojimo objektų priskirtinos bendrosios pastato inžinerinės sistemos – pastato bendrojo naudojimo mechaninė, elektros, dujų, šilumos, sanitarinės technikos ir kita įranga (įskaitant pastato elektros skydinę, šilumos punktą, šildymo ir karšto vandens sistemos vamzdynus ir radiatorius, vandentiekio ir kanalizacijos vamzdynus, rankšluosčių džiovintuvus); pastato bendrojo naudojimo

patalpos ir kitos pastato dalys – pastato laiptinės, holai, koridoriai, galerijos, palėpės, sandėliai, rūšiai, pusrūšiai ir kitos patalpos, bendrojo naudojimo balkonai, lodžijos, terasos, jeigu jie nuosavybės teise nepriklauso atskiriems savininkams.

Taigi daugiabučio gyvenamojo namo liftais yra bendrojo naudojimo objektai, kuriais naudotis turi teisę visi butų savininkai. Pareiškėjai, gyvenantys Name bei proporcingai turimos nuosavybės daliai mokantys mokesčius liftui prižiūrėti bei išlaikyti, turi teisę, kaip ir visi Name gyventojai, naudotis Name esančiu liftu.

Akcentuotina, kad situacija, kuomet Pareiškėjai, Name gyventojai, negalėjo naudotis Name liftu ir dėl negalios bei senyvo amžiaus pateikimas į jiems priklausantį bei antrame Name aukšte esantį butą buvo itin apsukintas, pažeidžia Konvencijoje įtvirtintą pareigą dėl aplinkos prieinamumo asmenims su negalia. Pažymėtina, jog nesudarymas sąlygų Pareiškėjams naudotis Name liftu galėtų būti pripažintas neveikimu, t. y. lygių galimybių pažeidimu, bei pareigos, įtvirtintos Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnyje, nevykdymu.

Tokia situacija laikytina diskriminacija dėl negalios paslaugų teikimo srityje (Lygių galimybių įstatymo 2 str. 5 dalis).

Pažymėtina, kad skundo tyrimo metu paaiškėjo aplinkybė, jog Name buvo atlikti darbai, užtikrinantys lifto stojimą Pareiškėjų gyvenamosios laiptinės antrame aukšte. Taigi, išnyko aplinkybės, dėl kurių buvo teiktas Pareiškėjų skundas.

Bendrovė 2022 m. spalio 7 d. el. laišku Tarnybą informavo, kad (*duomenys neskelbtini*), 2022 m. rugpjūčio 18 d. buvo atlikti darbai, siekiant užtikrinti lifto sustojimą 2-ame Name aukšte. Darbus atliko liftus prižiūrinti įmonė UAB „Paradis“. Bendrovė pateikė darbų atlikimo aktų kopijas.

2022 m. spalio 10 d. Tarnybos atstovui telefonu susisiekus su Pareiškėju, Pareiškėjas patvirtino, kad Name (Pareiškėjų gyvenamoje laiptinėje, antrame aukšte) atlikti lifto sustojimo reguliavimo darbai, liftas jų gyvenamajame aukšte stoja.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 29 straipsnio 3 dalies 4 punkto nuostatas, tyrimo metu ar jį atlikęs, lygių galimybių kontrolierius gali nutraukti tyrimą, kai lygias galimybes pažeidžiantys veiksmai (neveikimas) nutraukiami.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, tyrimas dėl galimos diskriminacijos paslaugų teikimo srityje nutrauktinas, kadangi galimai lygias galimybes pažeidę veiksmai nutraukti.

Papildomai pažymėtina, jog Tarnyboje atliktas tyrimas¹ dėl analogiško skundo, t. y. į Tarnybą kreipėsi kito Vilniaus mieste esančio daugiabučio gyvenamojo namo gyventoja, turinti judėjimo negalią ir gyvenanti namo antrame aukšte, pirmiau negalėjusi naudotis namo liftu, nes liftas antrame aukšte nestojo.

Gyventojos skundo tyrimas Lygių galimybių kontrolierės 2022 m. liepos 19 d. sprendimu Nr. (22)SN-43)SP-46 nutrauktas, namą administruojančiai bendrovei organizavus lifto pertvarkymo ir stojimo antrame aukšte reguliavimo darbus. Kartu konstatuota (kas aktualu ir šio tyrimo atveju): „akivaizdu, jog, paaiškėjus atvejams, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią ar judėjimo sunkumų, negali naudotis daugiabučių gyvenamųjų namų liftais, nes nėra užtikrinamas liftų stojimas antrame aukšte, paaiškėjo ir tai, kad nėra aiškaus teisinio reglamentavimo, kuris leistų namo administratoriui operatyviai (be namo gyventojų sutikimo) organizuoti lifto stojimo antrame aukšte įrengimo darbus, ir / arba lifto stojimo antrame namo aukšte įrengimo darbai nėra įtraukti į socialinės apsaugos ir darbo ministro 2019 m. vasario 19 d. įsakymu Nr. A1-103 pavirtinto Būsto pritaikymo neįgaliesiems tvarkos aprašo Priede Nr. 2 nustatytą Galimų būsto pritaikymo darbų ir įsigyjamos įrangos sąrašą.“

Minėto ankstesnio tyrimo metu buvo gauti Aplinkos ministerijos bei Vilniaus miesto savivaldybės raštai, kuriuose buvo pateikta nuomonė, kad visi namo gyventojai turi teisę naudotis liftu, kuris yra bendrojo naudojimo objektas, lifto stojimo antrame namo aukšte sureguliuavimo darbai turėtų būti organizuojami esant bent vieno gyventojų prašymui.

Atlikdama ankstesnį tyrimą, Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 17 straipsnio 2 dalimi, kuria suteikta teisė lygių galimybių kontrolieriui teikti išvadas ir rekomendacijas bet kokiais su diskriminacija susijusiais klausimais dėl šio įstatymo įgyvendinimo, taip pat pasiūlymus valstybės ir savivaldybių institucijoms ir įstaigoms dėl teisės aktų tobulinimo ir lygių teisių įgyvendinimo politikos prioritetų, pateikė siūlymą Vilniaus miesto savivaldybei, Aplinkos ministerijai, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Neįgaliųjų reikalų departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos: „įvertinti galimo teisės aktų keitimo poreikį, siekiant užtikrinti asmenų su negalia teisę (ir galimybę) be apribojimų patekti į visus daugiabučių gyvenamųjų namų, kuriuose įrengti liftai, aukštus, t. y. be apribojimų naudotis daugiabučių namų liftais.“

---

¹ <https://www.lygybe.lt/data/public/uploads/2022/07/sprendimas-22sn-43.pdf>.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu ir 29 straipsnio 3 dalies 4 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Skundo Nr. (22)SN-114 tyrimą nutraukti, nutraukus lygias galimybes pažeidžiančius veiksmus.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėjus, Bendrovę.

Sprendimas per 1 (vieną) mėnesį nuo jo gavimo dienos gali būti skundžiamas apygardos administraciniam teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka arba Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) Lietuvos Respublikos ikiteisminio administracinių ginčų nagrinėjimo tvarkos įstatyme nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė